

Санакоев Д. Б.

кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри кримінального
процесу та стратегічних розслідувань
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ ТА КОРУПЦІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Стратегією боротьби з організованою злочинністю констатується факт застарілого та розбалансованого нормативно-правового забезпечення у цій сфері [1]. Відповідно, одним із напрямів реалізації цієї Стратегії визначено удосконалення нормативно-правового забезпечення боротьби з організованою злочинністю.

Одним із фундаментальних складників національної системи нормативно-правового забезпечення діяльності з протидії організованій злочинності є Закон України від 30 червня 1993 р. «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» (*Далі – Закон. – Д.С.*) [1]. Однак на сьогодні цей Закон потребує внесення змін з урахуванням практики його застосування та необхідності подальшого вдосконалення, зокрема:

- 1) щодо оптимізації системи спеціально утворених державних органів для боротьби з організованою злочинністю;
- 2) порядку взаємодії та координації державних органів, що беруть участь у боротьбі з організованою злочинністю;
- 3) інформаційно-аналітичного забезпечення;
- 4) форм і методів боротьби з організованими злочинними угрупованнями [1].

Системний аналіз положень Закону засвідчив, що основними напрямками його удосконалення є такі: 1) формулювання концептуальних термінів, що вживатимуться у законі, та основні напрями його реалізації; 2) визначення системи принципів протидії організованій злочинності; 3) розширення правової основи протидії з урахуванням актуального національного законодавства і міжнародно-правових актів, ратифікованих Україною; 4) окреслення загальних засад міжнародної співпраці; 5) закріплення чітких інструментів захисту прав і свобод фізичних та юридичних осіб, відповідних гарантій у зв'язку зі здійсненням заходів протидії організованій злочинності; 6) інші напрями [2, с. 45].

Зокрема, враховуючи істотні розбіжності у термінології аналізованого Закону із Законами України «Про боротьбу з тероризмом», «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві», «Про протидію

торгівлі людьми», «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом...», пропонуємо досліджуваний Закон доповнити статтею «Визначення термінів» та викласти у такій редакції окремі її положення:

«Стаття __. Визначення термінів

1. Наведені в цьому Законі терміни вживаються у такому значенні:

боротьба з організованою злочинністю – система заходів, спрямованих на: запобігання, виявлення і припинення протиправної діяльності учасників організованих злочинних об'єднань (організованих груп, банд, злочинних організацій, злочинних спільнот) з метою притягнення їх до кримінальної відповідальності, забезпечення відшкодування шкоди, завданої такою протиправною діяльністю, а також забезпечення безпеки осіб, які надають допомогу, сприяють оперативнорозшуковій діяльності осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, членів їх сімей та близьких родичів цих осіб;

організовані злочинні об'єднання – узагальнене визначення організованих форм здійснення злочинної діяльності у складі організованих груп, банд, злочинних організацій, злочинних спільнот тощо;

2. Інші терміни вживаються у цьому Законі у значеннях, визначених у Кримінальному кодексі України та інших законодавчих актах України».

Статтю 2 цього Закону викласти у такій редакції:

«Стаття 2. Мета Закону

Метою цього Закону є створення організаційно-правових основ протидії організованій злочинності та забезпечення безпеки особи, суспільства і держави від загроз, пов'язаних з організованою злочинністю».

Відповідно до положень пункту «а» частини другої ст. 5 Закону сьогодні єдиним державним органом, спеціально створеним для боротьби з організованою злочинністю, визначено Координаційний комітет по боротьбі з корупцією і організованою злочинністю при Президенті України [3], який на підставі Указу Президента України від 08.02.2005 року № 208/2005 ліквідований, а його функції, фінансове та матеріально-технічне забезпечення передані Раді національної безпеки і оборони України [4].

Згідно із Законом України «Про Раду національної безпеки та оборони України» до компетенції РНБО належить, зокрема, координація і контроль діяльності органів виконавчої влади з протидії корупції, забезпечення громадської безпеки та боротьби із злочинністю з питань національної безпеки і оборони [3].

Відповідно, пропонуємо доповнити Закон статтею, що регулюватиме повноваження Ради національної безпеки і оборони України у сфері протидії організованій злочинності, та включити до неї відповідні повноваження РНБО, зокрема:

«Стаття __. Повноваження Ради національної безпеки і оборони України у сфері протидії організованій злочинності

Ради національної безпеки і оборони України:

... приймає рішення щодо визначення концептуальних підходів та напрямів забезпечення національної безпеки України від загроз, пов'язаних з організованою злочинністю, затвердження Стратегії протидії організованій злочинності, а також розробки проєктів державних програм, законів України, міжнародних договорів, інших нормативних актів та документів з відповідних питань».

Із метою приведення у відповідність норм Закону та положень ст. 273 КПК України доповнити Закон окремою статтею такого змісту:

«Стаття __. Засоби та структури, що використовуються під час проведення оперативно-розшукових заходів та негласних слідчих (розшукових) дій у боротьбі з організованою злочинністю.

За рішенням керівника відповідного оперативного підрозділу або його заступника, погодженого з прокурором під час здійснення оперативно-розшукових заходів, або керівника органу досудового розслідування, прокурора під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій можуть бути використані заздалегідь ідентифіковані (помічені) або несправжні (імітаційні) засоби. З цією метою допускається виготовлення та використання спеціально виготовлених речей і документів, створення та використання спеціально утворених підприємств, установ, організацій. Використання заздалегідь ідентифікованих або несправжніх (імітаційних) засобів з іншою метою забороняється».

Відповідно потребують деталізації у Законі питання, пов'язані з фінансуванням таких структур, формами їх власності, розташуванням (в Україні чи/та за кордоном), приналежність майна та коштів, отриманих в результаті діяльності спеціально утворених підприємств, установ, організацій.

Потребує узгодження положення Закону щодо інформаційного забезпечення боротьби з організованою злочинністю із вимогами Наказу МВС України від 8.11.2023 року № 902 «Про затвердження Інструкції з формування та ведення інформаційної підсистеми «СОСТА» інформаційно-комунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України», зокрема щодо порядку формування та ведення в інформаційно-комунікаційній системі «Інформаційний портал Національної поліції України» інформаційної підсистеми «СОСТА», створеної із метою автоматизації процесів збирання й узагальнення інформації та подальшого здійснення оцінювання загроз учинення тяжких та особливо тяжких злочинів організованими групами, злочинними організаціями, злочинними спільнотами [5].

Список використаних джерел:

1. Стратегія боротьби з організованою злочинністю (схвалена розпорядженням КМУ від 16 вересня 2020 р. № 1126-р) // *Урядовий кур'єр* від 19.09.2020 р. № 183.
2. Санакоєв Д. Б. Щодо вдосконалення нормативно-правового забезпечення у сфері боротьби з організованою злочинністю / Д. Б. Санакоєв // *Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти* : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. (м.

3. Закон України від 30.06.1993 року «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» // *Відомості Верховної Ради України, 1993. № 35. ст. 358.*

4. Указ Президента України від 08.02.2005 року № 208/2005 «Про деякі питання організації діяльності Ради національної безпеки і оборони України» // *Офіційний вісник України від 11.03.2005. № 8, стор. 21, стаття 434.*

5. Наказ МВС України від 8.11.2023 року № 902 «Про затвердження Інструкції з формування та ведення інформаційної підсистеми «СОСТА» інформаційно-комунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України» // *Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 27 листопада 2023 р. за № 2041/41097.*

Сидорова Е. О.

доктор юридичних наук, доцент,
заступник директора ННІ права
та підготовки фахівців
для підрозділів Національної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ДО ПИТАННЯ ІНСТИТУЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПРОТИДІЯТИ ЗЛОЧИННИМ СПІЛЬНОТАМ

Проводячи аналіз сучасного стану протидії організованій злочинності, зокрема найбільш небезпечним її проявам, а саме злочинним спільнотам та особам, що перебувають у статусі підвищеного злочинного впливу, доводиться констатувати, що недостатньо ефективно реалізуються державно-владні повноваження у цьому напрямку роботи [1, с. 684].

У 2021-2022 році та за I півріччя 2023 року за ст. 255 КК України відкрито 293 кримінальні провадження, за ст. 255-1 КК – 234, за ст. 255-2 КК – 19, за ст. 255-3 КК – 38. Із них особам вручено повідомлення про підозру за ст. 255 КК – 128, за ст. 255-1 КК – 127, за ст. 255-2 КК – 12, за ст. 255-3 – 43. Дослідження показує, що за цими кримінальними правопорушеннями не всі провадження направлені до суду з обвинувальним актом за п. 3 ст. 283 КПК України, зокрема: за ст. 255 КК – лише 35, за ст. 255-1 КК – 40, за ст. 255-2 КК – 2, за ст. 255-3 КК – 8 [2].

До того ж на незадовільний стан роботи правоохоронних органів України у цьому питанні звертають увагу окремі дослідники та підтверджують вказану інформацію оцінкою ситуації щодо протидії організованій злочинності Радою національної безпеки і оборони України. Так, у 2021 році було ухвалено безпрецедентне для цього органу державної влади рішення щодо персональних санкцій проти 557 «злочинців у законі», 111 іноземців, які є